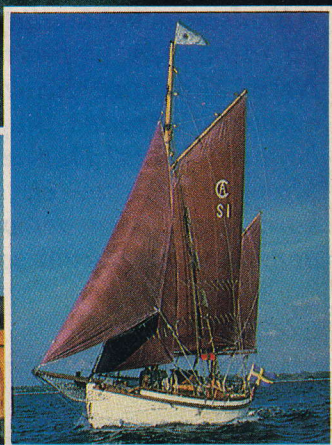
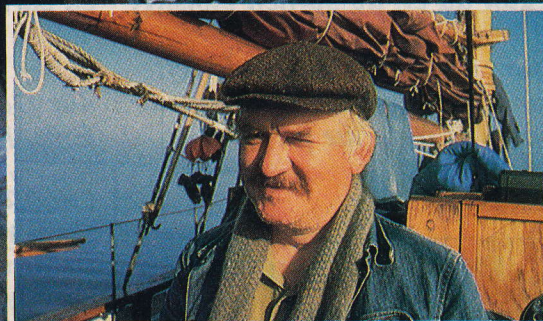
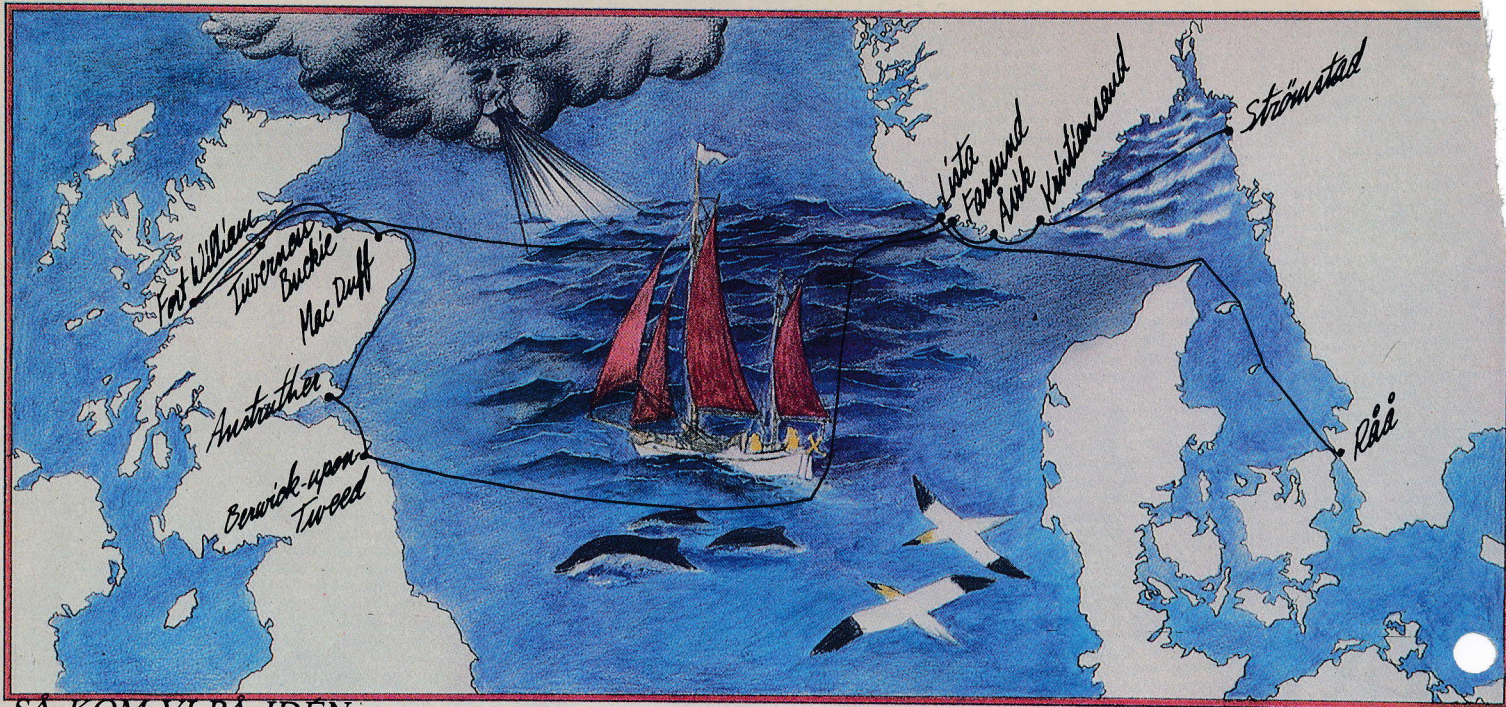

*Hasse Alfredsons
skotska äventyr*

Första avsnittet:
Stormen

*Av Hasse Alfredson
och besättningen ombord
på trålaren Dagmar.*

SÅ KOM VI PÅ IDÉN

En sommardag för några år sedan satt familjerna Alfredson och Meurling under ett träd intill murarna av fästningen Urquart Castle vid stranden av Loch Ness i Skottland. En stadig pic-nic var nyss avslutad, de vuxna dāsade i skuggan då ett av barnen plötsligt hojtade: "Titta! Därute!"

Monstret! tänkte vi, for upp och greppade efter kamerorna. Men det var inget monster, utan en stor tremastad segelskuta som gled förbi ute på sjön.

Loggbok

Måndagen den 3 juli

Första vakten

Uppehållsväder, svag sydostlig vind. Morgontimmarna ägnades åt ytterligare proviantering, stuvning och andra förberedelser. Galjonsfiguren Dagmar najades fast på förstäven under bogsprötet, vintunnan surrades på däck och jollen, som låg på rufftaket, täcktes in med en presenning. Dieseltankarna och vattentankarna fylldes och kl 12.00 lämnade vi Strömstad, satte

segel och stack iväg genom skärgården och ut i Skagerack med kurs mot Kristiansand.

Under kvällens och nattens lopp friskade vinden i något. Hasse och Kim lagade middag, en utsökt Sole Meunière med färskpotatis och grönsallad och en hemlagad majonnäs.

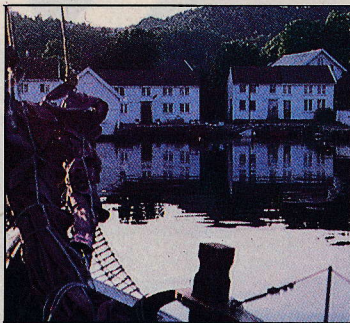
Första vakten, Pelle, Daniel och Erik, lämnades kvar på däck och de andra försökte sova ett par timmar. Klockan 10 bytte vi.

Så föddes tanken att någon gång segla genom Caledonian Canal och Loch Ness, som förbinder Nordsjön med Irländska sjön. Vi träffade Arne Aronson, som är delägare i gaffelriggade ketchen S/Y Dagmar af Råå. På nyårsafton övertalades Arne med hjälp av en världskarta i en fickalmanaçk att delta i äventyret. Våren och försommaren gick under intensiva förberedelser. Söndagen den 2 juli åkte vi upp till Strömstad där Dagmar låg och väntade. Vi: Arne, Pelle, Hasse, Erik, Kim, Daniel.

Tisdagen den 4 juli

Norge i sikte

Under natten siktades Norge, först fyrarna utanför Risör, där Dagmar är byggd, och så småningom en svag landkontur i det första bleka gryningsljuset. Efterhand friskade vinden något och vred mot syd och framåt middagstid hade vi hård bidevind från Arendal och fram till inloppet till Kristiansand som vi beslöt att gå in till.

Onsdagen den 5 juli

Inomskärssegling. Det ser ut att bli en härlig dag med solsken och en lätt sydlig bris. Vi tar det lugnt under förmid-

dagstimmarna, kompletterar förråden, skaffar ytterligare sjökort och tillverkar en skeppskanon.

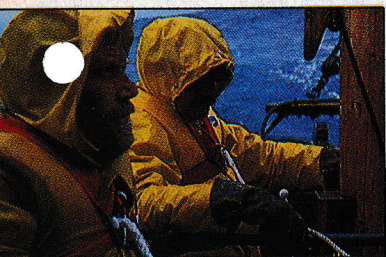
Mitt på dagen lämnar vi Kristiansand, sätter segel och styr västerut i inomskärsleden. Skärgården här längs Norges sydkust utgör ett ganska smalt bälte och vi har nästan hela tiden kontakt med öppna havet utanför.

Här skulle man gärna bo. Bebyggelsen ligger i strandkanten på några öar kring en helt skyddad lagun. Det är nästan som att segla igenom en grotta utan tak. Solen skinner på de fint målade husen, de små täpporna, bryggorna, båtarna, på badande och fiskande barn – det är en idyll som är nästan överklig.

Framåt kvällen glider vi in i en annan idyll, Åvik, som ligger innanför Svinöya. Vi förtöjer vid en kaj på fastlandssidan, strövar omkring i det pittoreska lilla samhället och i skymningen bjuder Hasse på festlig supé med anledning av Kims födelsedag.

Torsdagen den 6 juli

Vår första kontakt med gamla Nordsjön. Återigen en fin dag men sparsamt med vind. Lindesnes fyr, Norges Smygehuk, dubblas och vid middagstid angör vi Farsund, där vi hyr ett hotellrum under en timme för att duscha. Arne ringer väderlekstjänsten och får positiva besked om det kommande vädret på Nordsjön. Vi tar oss ut till öppet vatten för motor och klockan fem sätter vi alla segel och styr definitivt ut på Nordsjön med kurs mot Skottland. Vinden är nordvästlig och ganska frisk. Framåt kvällen försvinner det norska landet akter om oss. Vinden ökar och fortsätter sedan att öka, tvärtemot väder rapporten. Sjön går hög.

Freddagen den 7 juli

Kuling. Liten kuling från västsydväst som efterhand ökar till styv kuling. Vi måste successivt falla av från vår ursprungliga kurs, på grund av den ändrade vindriktningen och för att minska trycket i seglen. Sjön växer, vågorna är 8-10 meter höga och bryter ofta. Vi måste minska segel. Manövern förbereds noga, ett par av besättningen framme på däck, kopplade med säkerhetslinor, och ett par på akterdäck för att ta hand om bommen och den vilt slående piken. Dagmar kränger våldsam när hon för några minuter går upp i vind, men storseglet kommer ner och beslås. Strax efteråt brister klyvarens skotfäste och återigen blir det ett hårt, blött och riskabelt arbete på fördäck och ute på bogsprötet med att bärga och beslå klyvaren. Det var hög tid, för flera av pistolhakarna, som håller seglet vid förstaget, hade rätat ut sig. Sedan revades mesanseglet och sist förstärktes fockskotet med det

oskadade klyvarskotet. Sedan kunde vi andas ut. Även Dagmar tycks andas ut och för bara fock och revad mesan gör vi god fart med vinden och vågorna snett bakifrån. Hon är lättare att styra och kränger inte så våldsamt. Vattnet sprutar visserligen kring lä reling, men når sällan upp till kajutventilerna. Men stänker gör det, från brytande sjö när Dagmar borrar ner hela klyvarbommen i vågorna för att efter några sekunder stegra sig som en hingst och skaka av sig tonvis med blygrått, fräsande Nordsjövatten. Och trots minskat segeltryck fresar det hårt på segel, vant och skot och det gnisslar och knirkar i mast, bommar och skrov. Men Dagmar är en stabil båt, byggd för hårt väder, och när väl allting är under kontroll, hinner man njuta av dramatiken i de väldiga vågorna, det fräsande vattnet och beundra hur fint hon uppför sig i sjön. För vinden har ökat ytterligare och denna stormseglats blir en upplevelse, som ingen av oss varit med om tidigare.

På natten passerar vi strax söder om Ekofisk oljefält i 20 sekundmeters vind och med stormstyrka i byarna. Mycket grov sjö.

Lördagen den 8 juli

Vinden bedarrar. Vi har under stormen kommit ganska långt söderut i Nordsjön, men framåt dagen vrider vinden åt norr samtidigt som den sakta avtar. Vår kurs blir återigen västlig. Storsegel och mesan åker upp igen, men eftersom vinden blir svagare medan sjön, som nu kommer rakt mot oss, fortfarande är hög, hjälper vi till med motorn ibland.

Söndagen den 9 juli

Inget land i sikte. Vinden fortsätter att avta men sjön är fortfarande ganska grov. Vi börjar spana efter land framåt eftermiddagen och slår vad om vem som kan gissa när vi ska få land i sikte. Ingen vinner. Vinden dör ut helt och i stället kommer dimman. I skymningen ser vi en flock tumlare. Dessutom får Pelle för sig att han ser en hel stad och sedan får Kim syn på en upplyst julgran. De två hallucinatorerna skickas till kojs. Det blir en lugn natt med motorgång i avtagande dyning och inte alltför tät dimma.

Måndagen den 10 juli

Var är vi egentligen? Sjön ligger blank som ett nybonat golv, dimman ligger halvtät över oss och sikten är kanske ett par sjömil. Inga fyrar syns, men på radiopejlen har vi fått in Isle of May i mynningen av Firth of Forth utanför Edinburgh. Men avståndet dit vet vi inte eftersom vi inte har någon annan radiofyr nära nog för en krysspejling. Tidigt på morgonen passeras vi av en rysk spiontrålare med kurs norrut. Vi försöker få kontakt för att få veta vår position, men dom vinkar bara glatt och försvinner in i dimman igen.

Strax därpå siktar vi konturerna av en slottsruin. Den här gången är det ingen synvillan utan ett på fasta jorden stående konkret objekt. Det var Dunstanburgh Castle. Någon timme senare fick vi kontakt med en fisketrålare med det symboliska namnet "Guide Me". Vi styrde upp långsides och fick veta vår position och hur vi skulle ta oss till närmas-

te hamn. Det var Berwich-upon-Tweed. Så långt ner på kusten sträckte sig inte våra sjökort, men de vänliga fiskarna gav oss en kurs och kontaktade också några av sina kolleger längre norrut, utanför Farne Islands. Dessa skulle leda oss vidare.

Vi tackade med en salut, satte kurs norrut, stämde upp en glad sjömansvisa, lagade frukost och hängde ut sovsäckar, mattor, kläder och annat fuktskadat på tork.

Den liftande duvan

På fredageftermiddagen, just när vi tagit ned och beslagit storseglet, landade en genomdränkt duva på bommen. Därifrån rasade han ned på däck, spolades i havet, men lyckades ta sig upp igen i skydd under vintunnan. Så småningom försvann han, men nästa morgon kom han spatserande på lite osäkra ben på lovarts däck. Vi lyfte in honom i sittbrunnen, gav honom mat och vatten och gjorde i ordning ett litet columbarium till honom.

Det var en brevduva och eftersom han inte gav sig iväg sedan han vilat upp sig, antog vi att han var på väg åt samma håll som vi, alltså västerut. Då och då hoppade han upp på skotbänken för att kolla kompassriktningen. Sedan hoade han tillfredsställt, tog en promenad på durken och återvände till sin enrummare.

Han vägrade avslöja sitt namn, så vi döpte honom i tur och ordning till "Walter Pidgeon", "Sven Dufva" och "Oliver Kvist". Vi tog det som ett gott tecken att han stannade kvar hos oss.

saltvatten
→

H.A.78

Schematisk framställning av koreografin vid påtagandet av gummibyxor under däck under styv kuling

Byxor i kuling

Om man ska försöka ta på sig ett par gummibyxor under däck mitt i natten medan det blåser styv kuling, slår man gärna skallen i olika bjälkar, klämmer fingrarna, stöter i knäna, välter föremål och drumlar omkull, om man inte liksom klämmer in sig mellan en bjälke och stormasten, hukar sig och tar spjörn med pannan mot brådan över bordskojen, samtidigt som man med en ormande rörelse, ryckvis drar brallorna över de fuktiga jeansen, hela tiden noggrant iakttagande båtens rörelser och passande på i vågdalarna.

Liknande problem och värre ändå möter man, om man ska steka biffar och koka potatis under dessa vindförhållanden. Primusköket är visserligen upphängt så att det följer med rullningarna, men inte stampningarna, och det finns en anordning för att klämma fast kokkärnen vid köket . . . Men. Några svårigheter: Medan man försöker tända gaslågan ställer man ifrån sig grytan med potatisen. Då kränger båten och vattnet skvalpar ut över ens byxor. Man öppnar

knivlådan för att ta ut en kniv, vänder sig bort för att lägga kniven i soffan bakom sig, knivlådan far ut och allt sprids över durken, ty man glömde att fälla upp den lilla spärr, som ska hålla lådan på plats. Lökarna som ska hackas far som projektiler genom kabysen, mjölkpaketet välter och innehållet rinner ner i vår bandspelare. Man skallar till den fritt svängande fotogenlampan, som måste hakas fast i sina gummirep. En biff kanar ner på mattan och görs hastigt kemiskt ren med lite hushållspapper. Man öppnar en lucka för att ta fram tallrikarna och de kommer farande som diskusar mot näsroten. Det börjar brinna i stekfettet i pannan. Hela tiden vältrar sig båten som en rodeo-häst och försöker kasta en ur sadeln. Eftersom köksventilen är tilltejpad för att hindra vattnet som sköljer över däck att rinna ner, är kabyssen full av rök och ånga. Kockens personliga hunger avtar något, tills han kommer upp på däck och får det friska saltvattenstänket och vinden i ansiktet. Först då uppstår en svag önskan att sätta tänderna i biffen.

Mat ombord

När man ska ut på en lång sjöresa fordras det verkligen att man lägger ner tankemöda på provianteringen. Vi gjorde det och hade faktiskt passelig föda hela tiden. Det finns inget kylskåp ombord på Dagmar, så man måste hitta på varor som håller sig och vara fiffig, när det gäller att stuva. Under en durkplanka mot de svala blytackorna i barlasten lagrades Bregott i praktiska plastaskar, ägg, bacon och färskt kött till de första dagarna. På krokarna i taket över vasken hängdes en rökt skin-ka, en "spickeskinka", en Ystad-korv och en lök-korv. I skåpen över primusköket stoppades grovbröd, några franska bröd och de präktiga kavringarna – allt bröd från bagaren i Mellby. (Hans av Gastronomiska Akademien prisbelönta kavringar var fortfarande det bästa rågröd man kan äta 23° dagar efter instuvningen, då de sista bitarna skars, om än med viss möda). I dessa skåp förvarades även kryddor, mjöl, socker, skorpor, kex och de chokladkakor, som visade sig vara alltför få. Folk som är till sjöss tycks bli förvandlade till gottis- och kakmonster. I utrymmena under en av sofforna i kajutan stuvades potatis, morötter, gurka och tomater, under en annan konserver: skin-ka, korv, soppa, frukt, vita och bruna bönor etc. Mot den svala bordläggningen under diskbänken travades ett tiotal paket H-mjolk och några juice-paket. Några små specialrecept från Dagmars provkök:

Bengaliska ägg

Detta är en av Kims specialiteter. Varför dom kallas för bengaliska är det ingen som vet, men så gör man: Var och en serveras ett par hårdkokta äggskalvor (gärna skurna i midjan, så att säga). Man plockar ut sin gula och lägger en klick fransk senap i hålet efter gulan, dryper i lite vinäger, pepprar, saltar och stoppar försiktigt tillbaka gulan och stoppar in hela middevitten i mun och mumsar. Denna rätt fordrar lugnt väder.

Sauce Dagmar:

Denna sås lämpar sig till skin-ka eller fläskkotlett. En buljongtärning löses i litet vatten och några skedar gott god, exempelvis svart vinbärs-, får smälta under omrörning. Ett enkelt rödvin hålls i. Såsen avsmakas med peppar och något litet salt, samt koncentrerad tomatjuice (inte för mycket!) och redas med potatismjöl utrört i kallt vatten. Strax innan såsen anses färdigkokt håller man i småtärnad, färsk gurka. Det är en vacker, genomskinlig och god sås.

Sauce Hollandaise:

Man gör en vanlig hollandäs (numer finns det ju på påse, om man inte är så nogräknad). Därefter maler man eller river en skiva rökt lax till en krämlignande konsistens och rör ner den i såsen. Denna blir nu vackert rosa och får – om man är försiktig med den rökte laxen, ty den är salt! – en delikat arom, som passar till kall, kokt lax, laxöring, hälleflundra och annat.

En tänkare har sagt: Hungern, som är den bästa såsen, skapar ingen kok-konst, vilken är sällsamt konst.

I nästa avsnitt: Spöket på Dunstanburgh Castle

Av Hasse Alfredson och besättningen ombord på räkträlaren Dagmar

Hasse Alfredsons Skotska äventyr

Andra avsnittet:

Spöket

på Dunstanburgh Castle

Var det en fågel som skrek i färggluggen på Dunstanburgh Castle's höga torn – eller var det en människa i nöd? Var det inte en gråskäggig gestalt i svepande mantel som försvann bakom dimmornas ridåer vid klipporna nedanför Lilburn Tower? Sikten var mycket dålig och det var svårt att hålla kikaren stilla i sjöhavningen. Det var nog inbillning, skuggspel. Dunstanburgh's romantiska slott som var vårt första igenkännbara landmärke, började byggas vid mickelsmäss år 1314 och blev den största slottsanläggningen i Northumberland, men kom att spela ganska liten roll i landets historia, fast att det bytte ägare två gånger under Rosornas Krig, varefter det långsamt fått förfalla och dö i skönhet. Slottet har na-

turligtvis sitt spöke. Redan när den bålde korstågsridderen Sir Guy efter sin jorsalfärd kom till slottet var det förfallet och obebott. Regnet öste ned och han red runt slottet för att söka en port, för att komma i skydd. Plötsligt slog blixten ned och en kopparport öppnade sig mitt i muren. En skallig trollgubbe uppenbarade sig och förde riddaren in i slottet till en hall, helt draperad i svart. Taket bars upp av hundra kopparpelare och ur dem sträcktes hundra döda mäns händer, som droppade av blod och höll hundra lysande facklor. Två jättelika skelett vaktade en kista i vilken Sir Guy såg den skönaste kvinna han någonsin sett. Det ena skelettet höll ett horn, som tillhört kung Arthurs trollkarl Merlin

och det andra bar ett självlysande svärd. Trollgubben bad nu Sir Guy att välja antingen svärdet eller hornet – och om han valde rätt så skulle den underbart vackra kvinnan väckas upp från de döda och bli hans. Han valde svärdet, och det var förstås fel. Trollgubben grep hornet och blåste i det – och vips försvann hela härligheten och Sir Guy fann sig utkastad i regnet utanför slottet.

Sedan den dagen har många besökare tyckt sig höra hans hesa skrik i natten eller skymtat hans skugglösa, tunna gestalt irra kring slottet i ständig längtan att komma in till den sköna Damen i Vitt. Var det en fågel vi hörde i dimman – eller var det Sir Guy, som tjöt medan han hängde på låset?

Loggbok Måndagen den 10 juli

Efter en besvärlig överfart i hög sjö och med stundtals stormstyrka i vinden, som de sista dygnen motarbetat oss, har vi äntligen siktat land i dimman – Dunstanburgh's romantiska slottsruin, högt uppe ovanför den klippiga och farliga kusten. Vi stävar norrut för motor och håller väl ut. Klockan 10.15 möter vi ytterligare en fiskebåt, "Providence IV", som ger oss vidare bäringar och uppgifter om hur vi ska ta oss i land i Berwick. Det är vänliga fiskare som ropar till oss: "You must have big hearts!" och skänker oss en hel hink full med pinfärsk torsk. Ja, inte nog med det – dom slänger en extra torsk efteråt på Hasses vita byxor i sin överväldigande välvilja.

Vi passerar Farne Islands, där den gamle St Cuthbert en gång levde som eremit, och den berömda Heliga Ön, Lindisfarne, med sina ruiner av slott och kloster som en gång

Modeshow i Berwick

Medan vi sakta och försiktigt, och med bara en lätt grundstötning, försökte följa flodrännan in till Berwicks hamn, samlades en stor skara nyfikna på stränderna.

Vi genomförde en liten modevisning på däck, vilket uppskattades livligt. Främst står Hans i strikt men ledig landgångsrigg – lättskött terylenebyxa i beiga nyanser, matchande tweedblazer med sjögröna accenter i väven samt vit skjorta och röd slips för vänstertrafik. Kim bär en helfrad svart jacka med sidenapplikationer, korrekt också för aftonbruk i dragiga lokaler. Arne visar upp sin skepparolle, en grovstickad sak, som flyter ihop med helskägget till en skönt värmande topp.

plundrades av vikingarna år 793, den första dokumenterade danska raiden mot Storbritannien. Munkarnas bön är väl känd: "För nordmännens raseri bevara oss, milde Herre Gud!" Vi beslutar oss för att låta dem vara i fred den här gången. Vi kommer in i Berwicks hamn när tidvattnet är en smula för lågt och kör fast i sanden, men lyckas komma loss genom att en del tyngre medlemmar i besättningen kliver ut på bogsprötet. Vi lägger till i en skyddad hamn utanför en fiskebåt, och kliver i land och kysser brittisk mark. Det har tagit oss nästan fyra dygn att komma över Nordsjön, sjögången sitter i hela kroppen och vi drabbas av landsjuka när vi vandrar in mellan hamnmagasinen.

Vi hade siktat på Moray Firth i de skotska högländerna, men missat Skottland med några kilometer – ty visserligen var Berwick skotskt för 500 år sedan, men nu går gränsen en bit högre upp. Vi hittar det lilla trevliga familjehotellet "Bridge Hotel", som var ett berömt värdshus på 1700-talet under namnet "Virgin Inn" och sedan privatbostad

till för ett par år sedan. Vi är mycket trötta och håller på att svimma under middagen på "The King's Arms" och somnar som klubbade efter bad på hotellet.

Tisdagen den 11 juli

Någon tullare eller annan officiell person såg vi inte till på måndagen, men nu söker Arne, Kim och Daniel upp honom med samtliga våra pass och försäkrar att vi inte för kontraband och tillbringar en timme med pappersifyllande hos den pratsamme mannen, som tror dem på deras ord. Under tiden beser de övriga staden. Vi vandrar över den gamla 1600-talsbron mot stadens centrum (det finns två broar till över Tweed) och träffar snart på de unika resterna av stadsmuren från Elisabeth I:s dagar. Med osviklig näsa för de rätta platserna hittar vi Berwick's trevligaste pub, "The Brown Bear" där vi deltar i pilkastning och andra sporter. Apropos sport, så har vi tyvärr missat den stora tävlingen som just avgjorts under helgen här i närheten: Kappkörning med fyrspann, där hertigen, av Edinburgh

placerade sig som trea i ett lopp och där ett svenskt lag deltog och kom fyra. Livet är fullt av missräkningar: vi har även missat kröningen av 1978 års Silldrottning, som blev Linda Chapman, finalen i landhockey i stadsparken med blandade lag, finalen i kuddkrig på lördagen och den stora dragkampen i gymnastiksalen. Men man kan inte få vara med om allt! Däremot återvänder vi om aftonen till "The Brown Bear" i vars Lounge en herre spelar elorgel och olika djärva medlemmar av publiken står upp och sjunger sentimentala sånger. Vi hävdar de svenska färgerna väl genom att i stereo framföra "Sillsaltarvisan" och "Vem kan segla förutan vind?" Vi återvänder till Dagmar genom Berwick's skumma gränder... Plötsligt hörs ett våldsamt hundskall och en svart hund springer ut ur en port, följd av en skäggig man. Är det möjligen den berömde Vampyren från Berwick? Vi vet inte.

Onsdagen den 12 juli

Dagmar har fått en del skador under den hårda överfarten: ett par kopparplåtar från för-

hydningen har slitits loss, skothornet till klyvaren är trasigt och vår galjonsfigur är borta och pryder nu någon kammare i sjöguden Ägirs galanta salar. Trots allt ger vi oss av vid flod och stävar norrut längs kusten. Vi passerar St Abb's Head 11.30 och en timme senare siktar vi ett stim grindvalar som dyker upp och blåser.

På eftermiddagen ser vi en rad små pittoreska hamnar på nordsidan av Firth of Forth: Pittenweem, Anstruther, Killyrenny och Crail. Kvart i sex glider vi in i Anstruther's hamn. Vi är äntligen i Skottland.

Ett mycket sympatiskt litet samhälle med ett intressant museum och trevliga prickar vart man vänder sig. Några av oss tar en taxi tvärs över näset till St Andrews, den gamla universitetsstaden, där just nu, de 107:e mästerskapen i golf pågår. Smäckfullt med folk, TV-bolag och golfspelare.

Torsdagen den 13 juli

Stilla segling uppför kusten, blandad med motorgång. På natten passeras Aberdeen och flera otäcka oljeborrtorn.

Haggis och skotska ägg

Om man på ett skotskt mid-dagsbord konfronteras med en stor, brun rugby-boll, då är det Haggis, Skottlands nationärrätt nummer ETT. Skalden Robert Burns hänfördes så av denna anrättning att han skrev en lång hyllningsdikt till den samma:

Den börjar så här (i fri översättning):

"Hell Dig, mitt liv- och husorgan

Du hövding över Korvars Klan

Du svävar på ett högre plan än Pölsans enkla tarm.

För Dig höjs mängder av hurran

så långa som min arm"

En något mindre skald på Dagmar uttryckte sina känslor så här: "Haggis är vad många-

en tänkt – det som slaktaren har slängt!"

I verkligheten visar det sig att Haggis inte alls smakar så dumt. Så här gör man:

Man tar en fårmage, kränger ut och in på den, skrapar den ordentligt och låter den ligga i saltvatten över natten. Hjärta, lungor och lever av får sköljes och kokas halvannan timme varefter organen hackas och blandas med finhackad lök, en näve talg samt duktigt med salt och peppar. I smeten håller man också en kaffekopp rostade havregryn och lite buljong. Magen fylls löst, sys ihop och får sedan koka två, tre timmar. Serveras med "mashed swedes" vilket inte betyder mosade svenskar utan mosade kålrötter. En mäktigt rätt!

Ett något mindre krävande skotskt recept följde vi ombord en dag, nämligen **skotska ägg**, vilket var en utmärkt

liten rätt, som uppskattades av alla.

Ingredienser:

7 ägg

½ kg köttbullssmet

½ tesked salt

skorpsmulor

vetemjöl

peppar

olja till fritering

Hårdkoka sex av äggen, kyl och skala. Blanda mjöl, salt och peppar i en djup tallrik och rulla de skalade äggen däri. Linda in äggen i köttbullssmeten, så att det blir små bullar. Vispa det återstående ägget, pensla bullarna med det och rulla dem i kryddade skorpsmulor. Värm upp oljan och fritera bullarna i den. Låt dem rinna av på hushållspapper och servera dem varma eller kalla till ett glas öl. Gottigottgott!

Fredagen den 14 juli

Morgonen kommer med vind och regn. Vi måste ha hjälp av motorn för att runda den klippiga kusten vid Kinnaird's Head. Plötsligt stannar motorn. Dieseloljan är slut, men vi har en extratank på tio liter, som fylls på. Vi har bara försegel och mesan uppe och får kvickt som fan försöka få ett storseglet, så att vi kan slå oss fria. Det går bra. Arne går ner i motorrummet för att lufta motorn, vilket man måste göra när den har sugit luft efter brist på bränsle. Vi tar fram instruktionsboken, där punkt ett under "Luftning av motorn" lyder ungefär så. Tag kontakt med närmaste Volvo-Penta representant för luftningsskruv nummer BD 53689 A..." Vi ser ingen representant så långt ögat når, men Arne lyckas få igång motorn ändå, efter en spännande halvtimme.

Vi går i land i den lilla fiskehamnen Macduff, äter härlig sjötunga på "Fife Arms" och går tidigt till sängs.

Lördagen den 15 juli

Vi lämnar Macduff på morgo-

nen efter att ha tankat diesel och vatten. En vänlig fiskare, som vi språkat med kvällen innan, kommer just in i hamn och överlämnar en präktig lax till oss. Vi skjuter salut med kanonen! Hårt, motigt väder. Dagmar dansar, hoppar, rullar, stampar, jazzar, vaggar som en fåntratt av och an.

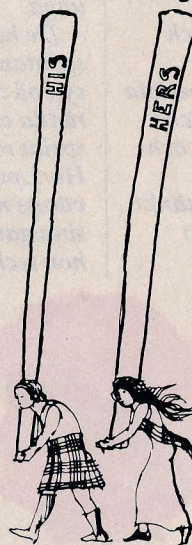
Till råga på allt blir det nytt motorhaveri, denna gång ett elektriskt fel, som Arne inte tycks få bukt med. Detta är första gången vi känner ett slags hopplös känsla, som närmar sig oro eller rädsla.

Men! Han fixar det! Framåt igen! Vi går hela dagen och natten och kommer fram till Inverness Firth på morgonkulan. Vi har sällskap en stund med ett stim tumlare eller delfiner.

Söndagen den 16 juli

Vi går in i första slussen vid Inverness. Nu är vi i högländerna äntligen. En vecka senare än planerat. Vi spankulerar upp till stan och möter livslevande skottar i kilt utanför en av de många kyrkorna och en marscherande säckpiporsorkester, ovanligt nog följd av elefanter – det är

cirкус i stan. Vi åker ut och tittar på slagfältet vid Cullo-den och museet där och spisar på kinesrestaurang, varav Inverness har flera. Vi somnar gott på Cumming's Hotell och badar våra salta kroppar. I morgon väntar Loch Ness och monstret, som vi ska fånga.

Kraftsporter

Skottarna är glada i att hiva i väg timmerstockar och kasta tyngder av olika slag. Varje år ordnar man spel med olika kraftsporter på en lång rad platser i Skottland. Dessa går av stapeln på bestämda dagar under sommaren, även om

datum skiftar från år till år. Spelen i Inveraray sker t ex på första tisdagen efter första fredagen efter andra måndagen i juli. Och spelen i Dornoch på den fredag som kommer före den lördag som ligger närmast före den 12 augusti.

Till tungviktssporterna hör längd- och höjdkast med stenar, kast med hammare och stångstötning eller kast med timmerstock. Stocken är ca sex meter lång och väger omkring 75 kg. Här gäller det inte längd utan stil. Man grepar under den smala ändan, springer med den tjocka änden rakt upp i luften. När man fått upp hastigheten, bromsar man och hyvar i väg stocken. Om kastet är perfekt skall stocken flyga i väg i en båge så att den tjocka änden tar mark nästan lodrätt och den smala änden pendlar över och lägger sig i rät linje från kastaren. Stångstötning idkas ju också på Gotland och världsmästaren lär vara svensk och bosatt på Lidingö.

I nästa nummer:

MONSTRET

i Loch Ness

Hasse Alfredsons skotska äventyr

Tredje avsnittet:

Monstret i Loch Ness

Av Hasse Alfredson och besättningen ombord på räkrålären Dagmar

Måndagen den 17/7

Mot Loch Ness

Framåt eftermiddagen är allt klart och vi lämnar Muirtowns hamnbassäng, passerar en vridbro och ett par slussar och kommer upp i den egentliga kanalen. Den löper parallellt med och något över floden Ness. Slussarna har sällan en nivåskillnad över fyra meter, men det tar ett tag innan man lär sig tekniken att manövrera för- och aktertampar när vattnet släpps på och man sakta stiger. Speciellt när en åtta-tio båtar ska samsas i samma sluss, kan det bli en lustig dans med förtöjningar, fendorar och dansande jollar i slussbassängen. Men allt går väl och efter den sista slussen förtöjer vi strax före Loch Ness vid Bona Lighthouse, ett hus som sprider sitt ljus över sjön från ett burspråk på andra våningen.

Efter en stadig lunch sticker vi ut i Loch Ness, med sikte på Urquhart Castle, ett par timmars gång. Loch Ness är mycket djup och stränderna är branta och för det mesta skogklädda. Det är mycket sparsam bebyggelse trots att en av Skottlands huvudvägar och turiststråk, den mellan Inverness och Fort Augustus, tätt följer den västra stranden. Mot kvällen ankrar vi upp några meter utanför Urquhart Castle. Ankaret i aktern behöver trettio meter lina trots att vi kunde förtöja i land. Näväl, vi kunde inte hoppa i land utan fick använda jollen. Utan att betala avgift besåg vi slottet, sedan 1600-talet en praktfull ruin.

En romantisk ankarplats, på något sätt symbolisk med tanke på syftet, eller ett av syftena med vår resa, nämligen att uppleva monstret.

Tisdagen den 18/7

I tidig gryning observerade vi några underliga rörelser i vattnet, kanske tvåhundra meter ut från båten. Plötsligt stack ett huvud upp, försvann ett tag och kom sedan upp igen. Det var ingen fisk, i alla fall inget fiskhuvud, utan snarare lite ormlikt, men sikten var inte klar så det var svårt att avgöra. Det kunde lika gärna varit en kringflytande gurka som ett äkta monster – hur dom nu ser ut?

Vi lämnade Urquhart Castle och gick vidare för motor söderut mot Fort Augustus, vid sydändan av sjön. Där blev det stopp några timmar, för några slussportar hade brutit samman och när vi kom dit höll grodmän på att reparera.

Vi provianterade, strövade omkring i byn och besökte bl a "The Great Glen Museum", ett litet trevligt museum med instruktiva arrangemang från stenåldern och framåt. På gårdsplanen stod ett gjutjärnsmonument tillägnat Victoria och Albert, i nuvarande skick sönderrostat, haltande och hjälpligt stöttat av brädor. Framåt eftermiddagen kunde vi fortsätta färden söderut. Strax före Loch Oich, den minsta sjön i Caledonian Canal, var det stopp vid en sluss. Klockan var nämligen fem på eftermiddagen och då stänger hela systemet för natten. Så det var bara att förtöja mitt i underbar högländsnatur, med ljungklädda kullar på båda sidor och med en nästan uttorkad flodfåra parallellt med kanalen. Vi strövade omkring i bergen några timmar och belönades bl a med en storslagen utsikt över dalsänkan med hela Loch Ness i bakgrunden.

Onsdagen den 19/7

När det var dags för slussöppning på morgonen låg vi redan och knackade på slussporten med Dagmars klyvarbom. Strax därpå kom vi ut på Loch Oich, som till skillnad mot de andra sjöarna längs kanalen är grund och fylld med öar.

Vi är nu på kanalens högsta nivå och efter ytterligare några slussar stävar vi ut på Loch Lochy, liksom Loch Ness en smal och djup sjö med höga stränder. Vädret är disigt och det småregnar då och då.

Framåt eftermiddagen kommer vi in i det sista kanalpartiet, som via ett antal slussar leder fram till slutmålet, sluss-trappan ovanför Fort William. Här måste vi vända.

Om nordiska ord i skotska

Det visade sig omöjligt att stöta på någon skotte som talade den gamla keltiska gaeliskan – detta språk förefaller vara utdött, även om det finns folk som påstår att gamlingar på avlägsna platser fortfarande behärskar det. Alla skottar vi mötte språkade en fullt förståelig engelska, fastän vissa ord och uttal gjorde en del svårigheter. Dom säger faktiskt "Ay" i stället för "Yes" t ex. Här och var stöter man på nordiska ord, som levat kvar sedan vikingatiden. Och vi hörde även flera fiskargubbar språka med danskskorrande r-ljud i byarna på östkusten! (Annars rullar ju skottarna på r-en som finländare). Här är några exempel på uppenbart nordiska ord i skotskan:

Skotska:	Svenska:	Engelska:
Ane	En	One
Bairn	Barn	Child
Big	Bygga	Build
Braid	Bred	Broad
Sark	Särk, skjorta	Shirt
Groat	Gröt	Porridge
Greet	Gråta	Weep
Hame	Hem	Home
Mair, Maist	Mer, Mest	More, Most
Nae	Nej	No
Thairm	Tarm	Intestines
Och många, många till.		

Nessie – Loch Ness-odjuret

Hur kan det komma sig att sagorna om drakar har uppstått såväl i det fjärran Kina, som uppe i Skandinavien – och att fantasibilderna ser nästan likadana ut på vikingarnas båtar, som på medeltida vapensköldar och i orientalska bokilluminationer? Och att de faktiskt är nästan identiska med de moderna vetenskapsmännens uppfattning om förhistoriska reptiler? Har några av dessa monster, som borde ha varit försvunna långt innan människan uppträdde på jorden överlevt på några platser och givit upphov till drakmyterna?

I högländstidningen "The Press and Journal" av den 21 juli 1978 läser vi rubriken "NESSIE-HUNT TEAM ARE BACK IN BUSINESS" – monsterjägarna har börjat i Loch Ness igen!

Det är den amerikanske vetenskapsmannen dr Robert H Rines' expedition, som 1972 tog en undervattensbild av något, som skulle kunna vara en jättestor monsterfena, 1975 en konstig bild av Nessie's huvud. På expeditionens flotte höll man på att montera bl a "hydrophones" – undervattensmikrofoner – för att försöka registrera de mystiska odjurens eventuella läten. Man har utvecklat sin tekniska utrustning och menar sig

nu kunna ta mycket bättre bilder än tidigare i det svåra vattnet, som bjuder mycket dålig sikt på grund av ständigt kringflytande torvflagor. Utrustningen är nu helautomatisk och kopplad till en ekolodsanordning, så att allt som rör sig inom femton meter från den i vattnet nedsänkta kameran, kommer att filmas. Förra sommaren hittade man med hjälp av ekolod i Dores Bay, Urquhart Bay och Fort Augustus något som verkar vara stora skelett. Det skall nu undersökas om det är verkliga djurskelett eller bara revbenen efter sjunkna båtar . . .

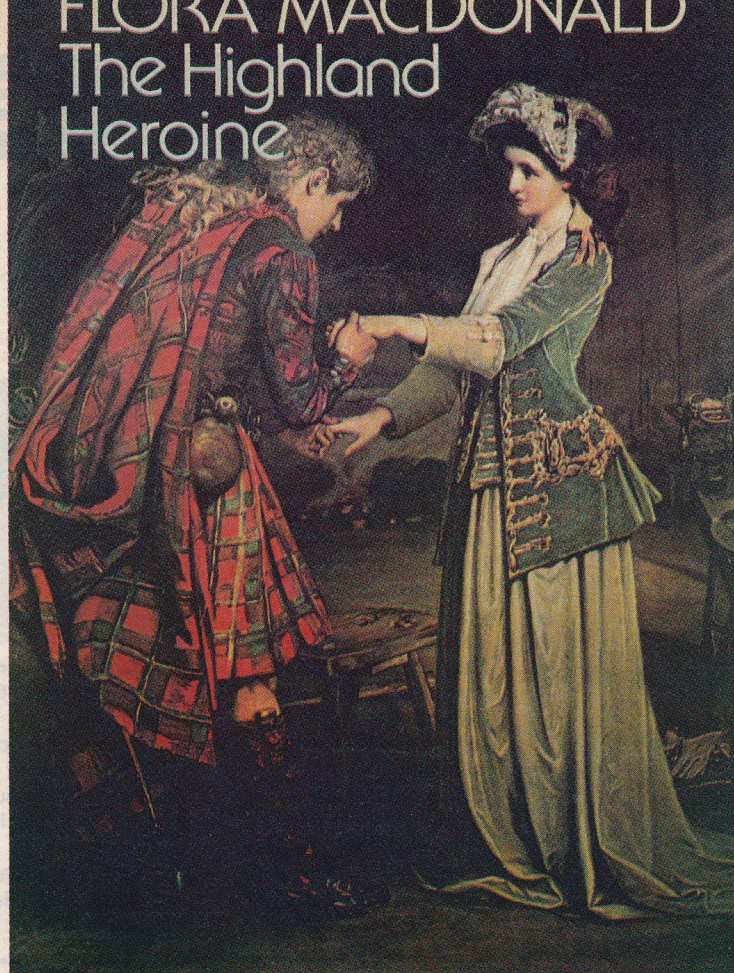
Det har skrivits milvis monstret i Loch Ness. Och innan man har tagit del av något av det stora materialet och suttit och stirrat ut över Urquhart Bay, de moln- och höljda branterna runt Loch Ness och slottets romantiska silhuett, så tycker man att hela historien verkar vara påhittad av Skottlands Turistbyrå.

Men . . . nog måste det finnas något konstigt därnere i det mörka vattnet, tänker man efter ha läst om de tusentals ögonvittnena från den helige Columba år 565 e Kr till fru Winifred Cary, 1978, som sett Nessie 15 gånger, första gången när hon var elva år. De suddiga fotografier som finns verkar förstås föga övertygande, men remsor från ekol-

lodsundersökningar visar faktiskt stora klumpar, som knappast kan vara fiskstim. De som tror på monster-teorin menar i allmänhet att det rör sig om ett femtontal individer av ett djur, som skulle vara ett slags Elasmosaurus (svanödlor) ett gigantiskt djur som levde på kritperioden (för ungefär 70 miljoner år sedan) och som skulle ha kommit in i Loch Ness, medan sjön ännu hade förbindelse med havet. Sjön är otroligt svår att utforska – den är 300 meter djup på sina ställen, full av egendomliga veckningar och grottbildningar och vattnet är som sagt svårt att genomskåda på grund av kringflytande torv. Sjön är mycket fiskrik – och om man nu inte har hittat några monster, så har man upptäckt skatter nere i djupvattnet, som man tidigare trodde fanns bara i Antarktis.

Men om nu det skulle ha överlevt en art ödlor, som egentligen skulle varit utdöd för miljontals år sedan, varför har inte några monsterlik flutit upp? Helt enkelt därför att sjön är så djup och kall att kroppar djupt därnere inte kan flyta upp. Det har många gånger konstaterats att människor som drunknat i Loch Ness har sjunkit till botten och försvunnit.

Bonnie Prince Charlie

En av de stora gestalterna i Skottlands historia är Prince Charles Edward Stuart, med smeknamnet Bonnie Prince Charlie. Han var sonson till kung James II av England, som 1688 lämnade landet i exil. Men han var också samtidigt kung av Skottland, av den gamla Stuartska ätten, och hette där James VII. Hans son James VIII försökte ett par gånger vinna tillbaka den skotska kronan, men misslyckades.

1745 gjorde sonsonen, Bonnie Prince Charlie, ett nytt och synnerligen djärvt försök. Med en handfull män landsteg han i Skottland och lyckades på kort tid skrapa ihop en ganska ansevärd armé bland de klaner som inte samarbetade med engelsmännen. Han bröt in i England och lyckades på kort tid ta sig ända ned till Derby, bara tio dagars marsch från London. Men han fick inte den anslutning han hade hoppats på och beslöt att marschera hem igen till Skottland.

Så småningom kom det till ett avgörande slag vid Culloden,

strax utanför Inverness och där krossades prinsens jacobitiska armé i grunden, till stor del med hjälp av englandstrogna skotska trupper. Resterna av prinsens trupper följdes över hela Skottland och prinsen själv gick under jorden. En summa på över en miljon pund i dagens penningvärde sattes på hans huvud, men trots detta lyckades han med hjälp av många trogna skottar hålla sig undan och så småningom kunde han fly ur landet tillbaka till Frankrike. Hela kampanjen fram till nederlaget vid Culloden och prinsens mirakulösa flykt efteråt har gett upphov till en hel skatt av ballader och historier.

Flora Mac Donald

En mycket romantisk episod under flykten är den när Flora Mac Donald från Hebriderna med uppenbar livsfara räddade hans liv. Engelsmännen var vid tillfället honom på spåren, men Flora klädde ut honom till sin kammarjungfru och i en liten segelbåt förde hon honom i säkerhet. Historien är sann, men konstnärer och diktare har broderat vidare.

De skotska klanerna

Efter slaget vid Culloden gjorde engelsmännen allt för att krossa det urgamla klan-systemet. Detta lyckades också. Hövdingarnas privilegier togs ifrån dem och det blev förbjudet att bära de traditionella högländskläderna och att spela säckpipa.

Så småningom blev det åter tillåtet att använda klanmönstrade kläder och från 1824, då Georg IV under sitt första besök i Edinburgh tog en kilt på sig, utvecklades på nytt de gamla sedvänjorna med kiltar och andra rutmönstrade kläder, säckpipor, högländsspel och annat som man i dag betraktar som specifikt skotskt.

Viktiga namn i denna pånyttfödelse för högländskulturen var Robert Burns med sina sånger och Walter Scott med sina romaner och ballader.

Varje klan har sitt eget mönster, som kallas för tartan. Många av dessa mönster är verkligen gamla medan andra tillkommit under de senaste hundra femtio åren.

I nästa nummer:
LIVETS VATTEN

Hasse Alfredsons skotska äventyr Sista avsnittet:

Livets vatten

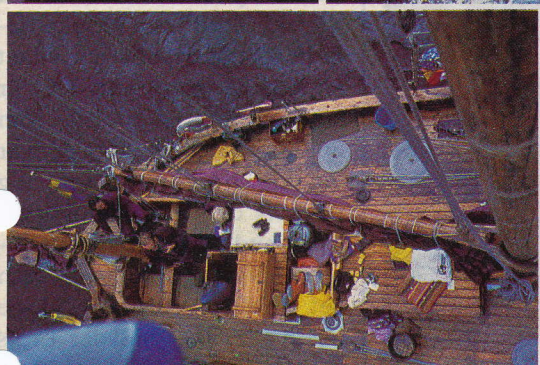
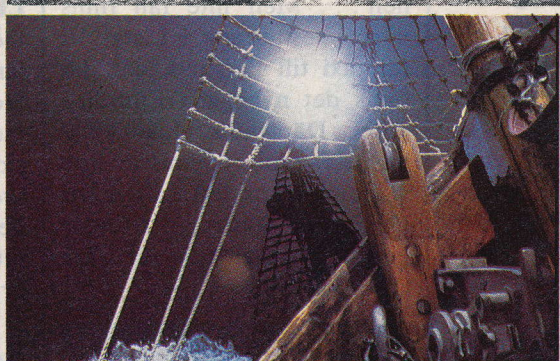
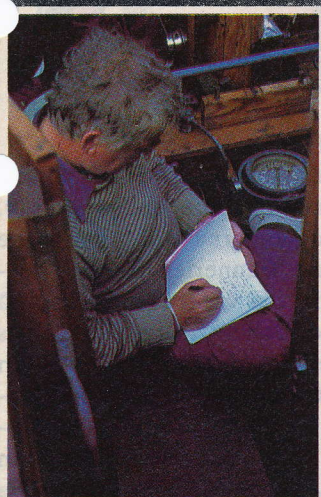
Livets vatten, det är havet för alla oss som en gång fått skägget saltinpackat. Men Skottlands nationaldryck kallas också "livets vatten". Vi fick smaka båda sorterna.

Av Hans Alfredson
Kim Meurling
Arne Aulin
Pelle Wadströmer
Daniel Alfredson
Erik Söderlind

Loggbok

Onsdagen den 19 juli

Vi har nu alltså åkt tvärs genom Skottland. En serie slussar skiljer oss från Loch Linnhe, som egentligen är en djup fjord som går ut i Irlandska sjön och Atlanten. Eftersom vi tyvärr måste vara hemma i trälselen vid månadsskiftet hinner vi inte segla ut och titta på de hebridiska öarna, utan vi omgjordar våra länder och åker tåg i fem minuter in till Fort William och skådar från land ut över havsviken. Därute väntar Isle of Skye och Mull och de andra västöarna på oss. Vi får komma dit en annan gång. Fort William är en mycket turistig ort, gatorna är fulla av tågluffare och vi måste tränga oss fram mellan tyskar, holländare, fransmän och danskar. En eller annan svensk stöter vi även på utanför souvenirbutikerna. Den gemytliga, ursprungliga småstadstrivselen som vi överallt mött i de små fiskelägena på östkusten saknas nästan här, men eftersom man inte har roligare än man gör sig, så lyckas vi vältränade resenärer göra oss en rolig afton genom segt arbete. Givetvis paraderar en säckpipsorkester genom gatorna. Det blir taxi tillbaks till ankarplatsen vid Bannavie för halva styrkan, medan den tuffare delen, dvs Pelle, Daniel och Hasse går hem i nattmörkret under oerhörda strapatser – bl a jagas gruppen av Baskervilles hund in i en slottsruin, där stenarna rasade under fötterna. En vacker bukett med sju olika blommor plockas dock i natten och pryder nu Dagmar i en kaffekittel.

Torsdagen den 20 juli

Vi startar hemfärden klockan sex på morronkulan. Det är en skön dag och vi hinner in i Loch Ness och lägger oss utanför Urquhart Castle som vanligt. Vi ror in med jollen och tar en kvällspromenad till Drumnadrochit. I hotellet där håller just den amerikanska monsterexpeditionen på att inkvartera sig.

När vi senare ror tillbaka till Dagmar ser vi en mörk skugga under oss i vattnet... En lång spolformad kropp, som plaskar till i vattenytan och försvinner ner i djupet. Kan det vara en jättelik gurka eller...? Det kan väl inte vara så att vi icke mindre än två gånger under denna resa kommit Nessie in på livet?

Tredagen den 21 juli

Tidig avfärd mot Inverness. I kanalen möter vi en stilig brigg, med falska kanonportar – s k Nelson-målning. Det är ett engelskt skolskepp, "The Royalty", som vi faktiskt mött utanför Aberdeen på ditvägen och då hälsat med en obesvarad salut från vår kanon. Nu avlossade vi ytterligare en salut och strök flagg – till vår tillfredsställelse rusade några underofficerare till deras flagg och besvarade vår hälsning.

Det börjar så småningom blåsa upp och på natten får vi stormvarning på radio. Ska vi aldrig ha tur med vädret? Vi går efter fyrljus in i Buckie och kommer in i en fiskehamn med uppemot hundra stora fisketrålare. Godnatt!

Lördagen den 22 juli

Fortsatt stormvarning. Vi beslutar oss för att invänta bättre väder och beser Buckie, en liten småtråkig fiskestad, men helt turistfri och därigenom rätt behaglig att vandra uti. Kim och Arne hamnar i en möhippa.

Söndagen den 23 juli

Stormen håller i sig, så vi väntar. På morronen badar några – de modigaste, dvs Pelle, Arne och Daniel. Övriga vaktar deras kläder på stranden. Det är väl också viktigt? Att man håller uppsikt över sina kamrater? På eftermiddagen utflykt till Keith för att åhöra och bese säckpipskonsert och skotska danser.

Måndagen den 24 juli

Väderlekstjänsten påstår att stormen håller på att bedarra. Vi ger oss av och halv nio är alla segel satta. Vi får fin sydvästlig vind, ganska duktig, och solen tittar fram och Dagmar far fram över vågorna med den snabbaste fart vi hittills gjort. Det är en lust att leva! Hej och hå på böljorna de blå! Distansminuterna försvinner i skummet bakom oss.

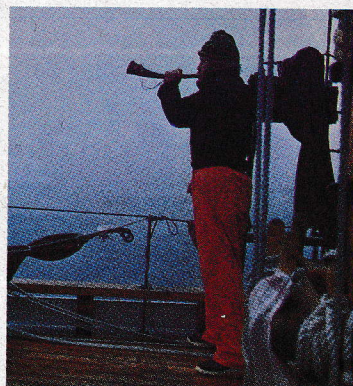
Tisdagen den 25 juli

Vi gör 7 knop, vilket är mycket för vår skuta. På natten blir vinden ännu hårdare, men vrider till en ofördelaktigare riktning.

Onsdagen den 26 juli

På morgonen är vindstyrkan uppe i närmare 20 m/sek och kommer från sydost, vilket gör att vi måste uppge tankarna på Skagen som mål. Vi lägger om kursen till Norges sydvästspets, varifrån vi startade vår skottlandsfärd.

Vid tvåtiden borde vi sikta Norges kust, men det gör vi inte. Vi är ganska deppiga. Varför stämmer inte beräkningarna? Kapten går dyster ner för att vila. Fem minuter efter ropar Pelle: "Land i sikte" och alla rusar upp på däck. Jojomän! Exakt där det skulle ligga, ligger Lista, men sikten har varit för dålig. Vi kommer i land och tänker fira på Listas bästa restaurang. I fantasin målar vi upp aftonen... Men inte fan finns någon restaurang i Lista! Vi tar taxi till Farsund, där det finns det nybyggda Fjordhotellet. Där möts vi av kalla handen – folk i jeans är inte välkomna ens om vi hyr ett eget rum. Dystra återvänder vi till Dagmar och tär våra sista konserver.

Torsdagen den 27 juli

Mot Sverige! Över ett dimmigt, men fullständigt spegelblankt Skagerack och desslikes Kattegatt. Volvo-Penta gör sin plikt och Arne står och tutar i luren på fördäck, så att vi inte sänker några tankbåtar i dimman.

Tredagen den 28 juli

Denna dag går även över stilla vatten. Ibland tycker vi oss höra motordunk i dimman omkring oss.

Lördagen den 29 juli

Vi kommer till Råå.

LIVETS VATTEN

Den som kommer till Skotland kan inte undgå whisky. Högländerna är nerlusade med brännerier. Bara i Speyside, det vackra landskapet på sydsidan av Moray Firth, finns det mellan Macduff och Nairn inte mindre än 62 whiskyfabriker. Bilturisten kan där följa den brittiska bilklubben AA:s skyltar som visar "The Whisky Trail" och besöka flera berömda destillerier, vilket är nog så intressant. Det är faktiskt inte skottarna som uppfann whiskyn, utan det var munkar från Irland som tog med sig denna uppfinning till Skottland någon gång på 500-talet. Namnet kommer från det keltiska uttrycket "uisge beatha", vilket betyder livets vatten, ett namn som whisky alltså delar med både eau de vie och akvavit.

Sin speciella arom lär den skotska whiskyn få från högländsluften, högländsvattnet och röken från högländstörven. Och inte minst från ek-tunnorna som den lagras i, ofta gamla sherryfat, som ger whiskyn färg. Whisky är nämligen praktiskt taget färglös från början. Man brukar också färga den med bränt socker. Enligt lag måste den lagras i minst tre år för att få kallas whisky – det är det svåraste i hela proceduren, påpekar amatör-destillatörer.

SJÖSJUKA

När man efter en sådan här segling träffar bekanta, är deras första fråga ofta: "Blev ni inte sjösjuka?" Jo, medger man, vi fick väl en och annan släng av sjösjuka, men inte precis allvarligt. Därmed sagt att några av oss då och då kände illamående, men att det aldrig bröt ut på riktigt. Det finns ju utmärkta sjösjukemedel och vi var väl försedda och hellre än att ta några risker, tog de flesta av oss ett piller då och då, i rent förebyggande syfte. Blir man bilsjuk, kan man stanna och stiga ur; blir man sjösjuk på en passagerarångare kan man dra sig tillbaka till hytten och lida i ensamhet. Men drabbas man av denna verkligen obehagliga åkomma på en liten segelbåt ute på ett hav, blir man helt slagen. Och det kan bli katastrofalt om det är hård vind och det ofta krävs snabba insatser. Därför är det bättre att stämma i bäcken än i ån, även om man anser sig ha vuxit ifrån denna barnsjukdom.

SKEPP I MJÖLKFLASKA

Daniel lyckades med konststycket att bygga ett skepp i en mjölkflaska. Sådana arbeten är omöjliga i Sverige eftersom det inte finns några mjölkflaskor i detta land. Men på de brittiska öarna värnar man om gamla traditioner och genom att bevara de klassiska mjölkflaskorna stimulerar man handafliten samtidigt som man slår ett slag för nykterheten.

Skepp behöver alltså inte byggas i whiskybuteljer; det går lika bra i mjölkpavor.

SKOTTARNA ÄR BÄST

Den amerikanske astronomen Michael H Hart har nyligen givit ut en bok, "The 100", där han försökt sig på att göra en lista över de hundra människor som har påverkat världen mest genom tiderna. Han sätter Muhammed som nummer ett och Niels Bohr kommer som nummer hundra; Jesus hamnar först på tredje plats, efter Isaac Newton, och Gregory Pincus (han som uppfann P-pillret) har nummer 81, efter John F Kennedy. Det finns bara två kvinnor på listan, drottningar båda, nämligen Isabella I av Spanien och Elisabet I av England, enligt Hart de enda kvinnor som haft både talangen och möjligheterna att påverka historien i större utsträckning. En anmärkningsvärd sak är att *inte mindre än fem skottar* kommit med på listan, trots att skottarna bara utgör några promille av världens befolkning!

På plats 25 placerar Hart

James Watt, som uppfann ångmaskinen 1769; som nummer 29 **James Clerk Maxwell**, som 1873 framlade en ny teori för elektromagnetiska fält och även formulerade "Maxwell's ekvationer"; som nummer 37 **Adam Smith**, den berömda ekonomiske filosofen; som nummer 44 **Alexander Graham Bell**, telefonräkningens uppfinnare; och som nummer 45 penicillinets upptäckare **Alexander Fleming**. Han kunde ha kompletterat sin lista med flera andra stora skottar: **John Logie Baird**, som uppfann televisionen, filosofen **David Hume**, missionären **David Livingstone**, förmodar jag, liksom **John McAdam** som hittade på det där svarta som fastnar i bildäcken. För resten var det en skotte, **John Boyd Dunlop**, som 1888 uppfann de första luftfyllda gummidäcken. Apropos gummi, så var det förstås **Charles Mackintosh** från Glasgow, som uppfann den första vattentäta regnrocken.

GÖR DIN EGEN WHISKY!

1. Skaffa tillräckligt med friskt, klart högländsvatten och håll däri en duktig mängd korn, som får ligga och dra i 48 timmar.
2. Häll bort vattnet och lägg det våta kornet i en hög på ett svalt golv. Det börjar gro nu och då blir det varmt.
3. Gör eller skaffa en stor tråspade och vänd på kornet varannan timme och sprid ut det över golvet, så att det håller sig svalt. Eftersom kornet grov hela tiden, så är det bäst att sova efter en äggklocka e d.
4. Detta håller bara på i elva dagar. På fritid kan ni under tiden bygga ett torn med en eldstad nederst och ett metallnätsgolv halvvägs upp. I toppen ska det vara en stor ventil, gärna i form av en pagod.
5. Nu är det dags att skyffla upp det till malt förvandlade kornet på nät-golvet.
6. Elda med skotsk torv i eldstaden. Torvens milda rök torkar och smaksätter malten (och förmodligen hela huset).
7. Var tredje timme vänder ni på malten, så att den inte bränns.
8. Så småningom kommer ni att finna malten hård och torr. Mal kornen och håll dem i varmt, skotskt vatten. Rör duktigt!
9. Häll av vätskan i ett särskilt kärl och tillsätt jäst. Snart börjar det bubbla. Låt det pågå i tre dagar, utan att smaka på brygden, ty den smakar apa.
10. Några veckor innan har ni hos kopparslagaren beställt en destillationsapparat i form av en stor lök, från vars topp ett spiralformat kopparrör springer ut. Detta måste kylas, förslagsvis med rinnande vatten i badkaret, medan primusköket värmer brygden som ni hållt i jättelöken. Snart börjar det droppa ur röripipen. Samla upp droppet – det är det som ska bli whisky. Ni måste köra det genom apparaten en gång till och sedan hålla över det på ekfat.
11. Vänta i tre år. Eventuellt har ni whisky i tunnan och polisen i tamburen.